

**Møde i bestyrelsen for Naturnationalpark Bidstrupskovene, 2. april 2025 kl.
17.00-20.00, Osted Fri- og Efterskole.**

Deltagere:

Fra Naturstyrelsen (NST) deltog skovrider Jens Peter Simonsen (JPS), skovfoged Hans Christian Jessen (HCJ) og projektleder Jonas Morsing Thomassen (JMT) (referent).

Organisation / forening / interesse	Bestyrelsesmedlem	Deltog
	Jan Eriksen (formand)	X
Lejre Kommune	Susanne Borup	X
Danmarks Naturfredningsforening	Erik Olsen	X
Dansk Ornitologisk Forening	Søren Peter Pinnerup	X
Friluftsrådet	Lisbeth Maria Hansen	X
Spejderne	Kasper Eliassen	X
Danmarks Jægerforbund	Pierre Villum Schou	-
Dansk Orienteringsforbund	Anette Lindegaard Christensen	X
Dansk Ride Forbund	Elisabeth Sthur	X
Dansk Islandshesteforening	Ane Kirstine Ilsøe	-
Danmarks Idrætsforbund	Inga Skjærris	X
Danske Gymnastik og Idrætsforeninger	Sidsel Frederike Blok Rasmussen	-
Avnstrup Overdrev Beboerlaug	Fredrik Kinnunen	X
BUPL	Pia Ungstrup Petersen	-
Danmarks Vilde Natur, Midtsjælland	Laila Borgvold Larsen	X
Dansk Botanisk Forening (Østkredsen)	Søren Grøntved Christiansen	X
Dansk Polarhunde Klub	Henrik Søeborg	X
Dansk Retrieverklub, Midtsjælland	Tanja Blindbæk Olsen	-
Hvalsø Bylav	Ole Theil Knudsen	-
Lepidopterologisk Forening	Per Stadel Nielsen	X
Repræsentant for mountainbikere, Mud 'n' Race	André Andersen	X
Midtsjællands Efterskole	Christian Munksgaard	-
Nationalpark Skjoldungernes Land	Anders Bülow	X
Ny Tolstrup borgergruppe	Randi Lauridsen	X
Osted Bylaug og Osted Fri- og Efterskole	Per Krøis Kjærsgaard	-
Repræsentant for motionsløbere	Anne Marie Vejstrup	-
Skov Hastrup Bylaug	Ida Marie Lomholdt Mortensen	-

Referat:

1. Velkommen, v. Jan Eriksen

a) Status

- Jan bemærkede at nok medlemmer var fremmødt til at bestyrelsen formelt var beslutningsdygtig på dette møde, modsat ved sidste møde.
- Jan orienterede om, at der for Danske Gymnastik og Idrætsforeninger er igangsat en proces med udpegning af nyt medlem.
- Jan bemærkede at med afbud fra Danmarks Jægerforbund udskydes dagsordens punkt 3 endnu en gang.

b) Status fra NST

- JPS gjorde opmærksom på at projektbeskrivelsen for Naturnationalpark Ulvshale er sendt i høring, og at man deri vil genfinde den disposition som blev gennemgået på forrige møde samt eksempel på beskrivelserne på de emner som også vil skulle indgå i planen for Bidstrupskovene. På spørgsmål om hvordan en udvidelse af Naturnationalpark Ulvshale er blevet mulig, forklarede JMT at en mindre jordfordeling gav direkte sammenhæng mellem den foreslåede naturnationalpark og et større område, som Naturstyrelsen allerede ejede, men som lå isoleret fra resten.

c) Ordet blev givet til Dansk Ride Forbund og Friluftsrådet, som sammen med Dansk Islandshesteforening havde sendt en indsigelse til referatet af bestyrelsens syvende møde d. 3/3-25.

- Lisbeth og Elisabeth forklarede, at de på flere mødet har understreget konflikten mellem ridning og græssende dyr, og at fritgående heste betyder, at rytterne som brugergruppe reelt bliver udelukket fra den kommende Naturnationalpark, og at de fandt at referatet fra mødet d. 3/3-25, hvor ingen af dem deltog, gav indtryk af en generel tilslutning i bestyrelsen til NST's videre arbejde med samgræsning af kvæg og heste.
JPS svarede, at det var en orientering om, at Naturstyrelsen planlægger med at der kan sættes både kvæg og heste ud i Naturnationalpark Bidstrupskovene, vel vidende at det har en række konsekvenser for friluftslivet, men at de konsekvenser netop er opgjort på bestyrelsens sjette møde d. 28/1-25. JPS medgav, at dette kunne have være præciseret ved at skrive *orienteret* i referatet.
- Danmarks Vilde Natur pointerede at de værdsætter at NST planlægger med at etablere samgræsning af kvæg og heste, da dette må formodes at have en positiv effekt på biodiversiteten på grund af dyrenes forskellige græsningsadfærd og -påvirkning.
- Debat om bestyrelsens rolle, og om navnet bestyrelse, og en opfordring til at lave en midtvejsevaluering, når bestyrelsesarbejdet har pågået i et år.
- Jan gentog fra punkt 1 og 2 på mødet d. 3/3-25, at de enkelte temaer som projektbeskrivelsen kommer til at indeholde, vil blive gennemgået til kommentering af bestyrelsen.
- Jan opsummerede planen om, at bestyrelsens kommentarer til hvert tema kan sammenstilles som en samlet indstilling fra bestyrelsen til ministeren, og foreslog at stile imod, at denne ligger klar til mødet d. 26/8-25. Jan gentog at der derudover er mulighed for, at de enkelte organisationer som er repræsenteret i bestyrelsen hver især kan afgive høringssvar.

- Jan gentog at bestyrelsen også kommer til at forholde sig til forvaltningen af den urørte skov-halvdelen af Bidstrupskovene, herunder at forholde sig til indretningen af friluftsfaciliteter som f.eks. den planlagte rundtursti.
2. Opfølgning på NST's oplæg om naturgenopretningstiltag
JMT oplyste de typer af naturtiltag som planlægges, og gentog at nogle handler om at ændre på strukturer i løbet af den seksårige genopretningsperiode, mens andre har karakter af at være tilbagevendende.
- Efterfølgende spørgsmål handlede om afklaring af hhv. genopretningsperioden på 6 år og perioden herefter, hvor visionen er at området skal være selvforvaltende for så vidt muligt.
 - Flere spørgsmål handlede om hvorvidt de planlagte tiltag er nødvendige eller tilstrækkelige i samspillet med de store planteædere som sættes ud.
 - Debatten understregede ønsket om at monitorere og følge udviklingen i strukturer, f.eks. tilgroning på engene, og i udviklingen af bestande af de særlige arter, herunder både arter af sommerfugle som f.eks. engperlemorsommerfugl, planter som f.eks. arter af ulvefod, og desuden arter og naturtyper omfattet af EU's naturbeskyttelsesdirektiver. Som noteret i referatet fra sidste møde opfordres der til, at Naturstyrelsen kan reagere, hvis der viser sig en ugunstig udvikling.
3. Jagt og regulering i Naturnationalparken, v. Pierre
Punktet blev udskudt pga. afbud fra Danmarks Jægerforbund.
4. Etablering af hegn, herunder placering og vedligehold, v. NST
JMT skitserede planen for den konkrete placering af hegnet. Med forslaget planlægges to steder en relativt kort passage gennem folden, en såkaldt sluseløsning, hvor en del af stien er hegnet fra. Den ene på Skrædderhusvej, hvorved Helvigstrup-shelteren også kommer til at være hegnet fra, og den anden på Trykkebrændevej lidt øst for. Naturstyrelsen planlægger med et lavt strømførende trådhegn, som muliggør hjortevildtets fri passage, og hegnsplejen vil især bestå i tilbagevendende rydning med buskrydder i forhold til den nederste strømførende tråd, og der vil derfor være behov for adgangsveje til de stræk, hvor hegnet ikke følger en eksisterende vej. Der kom følgende bemærkninger:
- Kommentar om at hegnslinjen er meget lang, og hegnspleje vil blive en stor opgave.
NST vedkender sig udfordringen, og oplyste at der vil være mindre plantevækst hvor hegnet går gennem skovbevoksninger med relativt skyggede forhold.
 - Spørgsmål til længden på passage gennem folden ved de to sluser?
NST svarede at den præcise udformning ikke ligger fast, og formentligt vil skulle justeres efterhånden som der opnås erfaringer med både dyrenes adfærd og publikums behov. NST er opmærksom på at sikre gode oversigtsforhold på stederne.
 - Bemærkning om at bredden fra hegn til hegn langs stien skal være tilstrækkelig til at sikre en tryk passage.
NST bemærkede, at det vil blive taget med i betragtning sammen med de lokale forhold som oversigtsforhold og terræn.

5. Friluftsfaciliteter, herunder veje og stier, adgangsvejes udformning og placering, samt andre tiltag, v. NST

NST gennemgik følgende emner fra forvaltningsplanen med henblik på debat om behov og ønsker. På spørgsmål derom, bekræftede NST at der er en begrænset sum penge til disse aktiviteter, og at der vil skulle ske en prioritering derimellem, men at beløbet er ukendt for nuværende. Under hvert emne er noteret kommentarer fra bestyrelsen.

a) **Markerede ruter**

Den fremtidige **rundturssti** bliver i alt ca. 13 km, hvoraf ca. 6 km ikke følger eksisterende skovveje, og her er mulighed for at lave et funktionsopdelt forløb med et selvstændigt trace til ridning.

- Bemærkning om, at ved separat ridesti bør denne placeres længst fra hegnet.

Den nuværende **ridesti** har et forløb, som vil gå ind og ud af naturnationalparken flere steder, og forventes derfor ikke at ville blive brugt hyppigt i fremtiden, og dermed ikke vedligeholdet.

Det eksisterende **mountainbikespor** krydser den planlagte hegnslinje flere steder, og NST og repræsentanter for mountainbikere arbejder bilateralt på det fremtidige forløb og passager.

Der er for nuværende to **gule ruter**. Den i nord passerer igennem den fremtidige NNP på et kort stræk ved Valborup, og foreslås lagt nordom via den fremtidige rundturssti, så den ikke overhovedet går gennem naturnationalparken. Den sydlige beholder sit forløb, som går både gennem NNP og den urørte skov del.

Der findes en række **andre markerede ruter**, som administreres af eksterne, f.eks. Istidsruten og Skjoldungestien. Flere af dem kommer til at gå gennem naturnationalparken, og NST vil derfor kontakte "ejerne" til dialog herom.

Der kan tænkes i **nye muligheder** flere steder og etablere nye stiforløb. F.eks. fra parkeringspladsen ved Center Avnstrup og mod øst langs vejen mod den fremtidige rundturssti og Ny Tolstrup.

Det kan komme på tale med **omlægninger** nogle steder, f.eks. ved Bol Baggers Lyng, hvor en række gamle biologisk værdifulde bøgetræer står langs vejen, og hvor der derfor kunne opstå behov for at topkappe eller fælde dem, hvis de vurderes som risikotræer.

På enkelte forløb planlægges et **ophør af vedligehold**. Det gælder den blinde vej mod syd fra Kildevej, som i fremtiden ikke længere er nødvendig som bilfast vej. Færdsel er stadig lovligt, men forløbet vil med tiden ændre karakter. På samme måde med den nord-sydgående vej over Avnstrupmarken, som i dag er særskilt frahegnet. Når foldene bindes sammen som en del af naturnationalparken opstår oplevelsen af et stor sammenhængende overdrevslandskab, og det forventes, at dyrene vil opholde sig en del der, og det vil derfor blive udpeget som faunalomme (se nedenfor).

b) **Parkeringspladser**

NST slog fast at der allerede i dag er behov for yderligere parkeringsmuligheder, og at behovet forventes at stige, især i nordenden, bl.a. som følge af etableringen af

naturnationalparken. Der foregår et arbejde med at afsøge muligheder, men ikke noget som endnu ligger fast.

- Spørgsmål om det kan tænkes sammen med de kommunale planer om skovrejsning ved Hvalsø.
NST bekræftede at være opmærksom på dette.
- Spørgsmål til om der er parkeringsplads i Orup Skov, som angivet.
NST bekræftede, men vedkendte at den ikke bruges så meget som andre, og måske derfor nemmere gror til.
- Forslag om at forbedre parkeringsmulighederne ved Tradshus, hvor der i øvrigt arbejdes på at udvide friluftsfaciliteterne med lejrplads og måske toilet. En anden kommentar var om at der er planer om ny parkeringsplads, endda med mulighed for hestetrailer, ved Lerbjerg Skov. En tredje kommentar om at forbedrede parkeringsmuligheder ved Tradshus også vil tilgode se brugere af lejrpladsen ved Rævemose.
NST kvitterede for idéerne og vil se på mulighederne.

c) Indgange og adgang

På baggrund af debatten de seneste bestyrelsesmøder om typer af adgangsveje, samt de tilsendte kort med konkrete forslag, præsenterede NST et forslag til placering af forskellige typer adgangsveje, hhv. Type 1 på veje, med mulighed for passage af biler, Type 2 ved stier, f.eks. som klaplåger, Type 3 som mindre hegnspassager, og Type 4 som specifikke passager på mountainbikesporet. Kortet er vedlagt som bilag til referatet. NST gentog en række principper for placering og udformning af adgangsveje, herunder at der arbejdes for at undgå færste, som tidligere er rejst som et højt prioriteret hensyn af rytterne, at den endelige udformning ikke ligger fast, da der forventes et standardudtryk på tværs af naturnationalparkerne, og at der arbejdes på nem passagemulighed for alle, og helst med maksimalt 200 m mellem hver.

- Der var konkret forslag om flere hegnspassager ved Lerbjerg Centret og Tradshus.
- Det blev foreslået og debatteret om der kan skiltes på hegnet eller hegnspæle med afstand og/eller retning til den nærmeste hegnspassage.

d) Nye hovedindgange

Der udpeges hovedindgange på centrale steder, hvorfra mange besøg vil udgå. Ved hovedindgangene vil naturnationalparken blive formidlet, hvad angår dens formål, naturindhold, de store planteædere og friluftslivet. Dertil opstilles formentligt mindre infotavler, men der planlægges næppe med en særlig type låger ved hovedindgangene. NST foreslår en hovedindgang ved parkeringspladsen ved Center Avnstrup og en hovedindgang ved Valborup i tilknytning til den kommende formidlingslade. Begge steder med offentlige toiletter.

- Forslag om også at udpege en hovedindgang ved parkeringspladsen ved Lerbjerg.
- Der blev udtrykt ønske om få og små skilte.
- Debat om at der vil være skiltning omkring færdsel blandt dyr ved flere indgange end hovedindgangene.
- Bemærkning om at en hovedindgang ved Valborup kan være langt fra en parkeringsplads, når der er besøg med børn.

e) Tilladelseskrevende aktiviteter

NST gentog, som beskrevet på bestyrelsesmødet den 28. januar 2025, at adgangsreglerne i naturnationalparken er som for statens arealer i dag, med fri adgang

for uorganiseret brug, og hvor tilladelser til organiseret brug beror på en konkret vurdering hver gang.

f) Faunalommer

Det planlægges at udpege områder, såkaldte faunalommer, hvor de store planteædende pattedyr kan finde ro. Det gælder både de dyr, der bliver sat ud, samt naturligt forekommende hjortearter. Adgang til og ophold i faunalommerne vil jf. Naturbeskyttelsesloven stadig være tilladt, men der etableres ikke friluftsfaciliteter. Desuden kan eksisterende veje og stiforløb helt eller delvist nedlægges eller omlægges. NST foreslår, at der etableres faunalommer spredt i naturnationalparken, så der ikke i nogen af "enderne" vil være langt for dyrene til en faunalomme. Konkret planlægges 1) en faunalomme på Avnstrupmarken, hvor dyrene forventes at opholde sig meget, 2) i Avnstrup Skov syd for Avnstrupmarken, hvor kronvildt allerede i dag finder ro i en stillezone, 3) ved Store Oremose længst mod øst i naturnationalparken, som er et vådt og relativt lysåbent område uden gennemgående stier, og 4) i Valborup Skov sydvest for Valborupmarken, hvor en del nåletræsbevoksninger vil blive afdrevet, og som ligger nær den nuværende stillezone i Stuelund hvor dåvildt opholder sig. NST foreslår videre at der anlægges en tilgang om intelligent planlægning med tilpasning til dyrenes observerede adfærd, når naturnationalparken er etableret.

- Spørgsmål til og debat om hvad det har af konsekvenser for naboer og friluftsliv. Orienteringsløberne understregede, at det kan få store konsekvenser for dem, og spørgsmål til, om ikke området er større end de nuværende stillezoner. NST har efterfølgende opmålt arealerne af de præsenterede udkast, og kan konstatere at de udgør færre ha end de nuværende stillezoner i Bidstrupskovene.
- Spørgsmål til om der kan gøres yderligere end at udpege området som en faunalomme for at fremme, at dyrene opholder sig der, f.eks. ved placering af drikkebrug, hvilket NST bekræftede.
- Opfordring til at differentiere administrationen af faunalommer, som tilgodeser hhv. kronvildt, og de dyr som er sat ud, og at undersøge hvad der findes af anbefalinger til nødvendig størrelse.
- Kommentar om at sikre at dyrene ikke kun opholder sig i faunalommerne, men også f.eks. har en bidpåvirkning på moserne, med efterfølgende debat om netop at følge dyrenes adfærd og evt. tilpasse forvaltningen.

g) Formidling

Formidling af naturnationalparken foregår gennem en national formidlingsindsats på tværs af stederne. Lokalt vil komme infotavler, som nævnt under Nye hovedindgange. Desuden håber NST på fortsat samarbejde med eksterne parter.

- Opfordring til små skilte, som ikke skæmmer landskabet.
- Kommentar om at i forhold til adfærd, er det sjældent skilte som virker.
- Opfordring til at huske bevægelseshæmmede når skiltene placeres, f.eks. at de ikke placeres for højt.

h) Øvrige faciliteter

Med den planlagte afgrænsning af naturnationalparken vil de nuværende friluftsfaciliteter være placeret både i og udenfor. Shelteren ved Ravnsholte og lejrpladsen ved Rævemose er inden for hegnet, hvorimod shelteren ved Helvigstrup planlægges hegnet fra. Det nyetablerede madpakkehus Frejas Sal i Storskoven er placeret ved Hvalsø udenfor men i tilknytning til naturnationalparken. NST planlægger ikke etablering af nye friluftsfaciliteter af den type ved etableringen af

naturnationalparken. Hvis der på et tidspunkt opstår behov eller særlige finansielle muligheder, vil nye faciliteter primært blive placeret uden for naturnationalparken i den urørte skov-del af Bidstrupskovene.

- Kommentar om ikke at bruge NNP-penge på at bygge fugletårne da de er dyre.
- Friluftsrådet har opfordret til at ressourcerne bruges til at sikre stabile stiforløb i og uden for hegningen samt adgange/udgange, som kan anvendes af alle, fremfor fugletårne, spang, borde-bænke-sæt, shelters og lignende.

i) Udsigtstårne og -punkter

NST har ikke umiddelbart planlagt at etablere udsigtstårne eller -punkter ved etableringen af naturnationalparken. NST har dog identificeret et sted syd for Center Avnstrup som en mulighed for et fugletårn med udsigt over pattedyr, måske krondyr, på Avnstrupmarken samt et rigt fugleliv i området ved Hejede Sø.

- Opfordring til at tænke i æstetik, hvis noget skal etableres, og undgå et lille solitært tårn langs hegnet, men gerne lidt skjult af træer ved en lille holm af træer eller langs et læhegn.

6. Principper for forvaltning af fredede og beskyttede fortidsminder, v. NST

Ved etablering af naturnationalpark gælder de samme bestemmelser og krav som hidtil. Der vil blive lavet en registrering af de kendte forekomster, 1) for at undgå at der planlægges noget som er i konflikt med beskyttelsen og 2) for at muliggøre i fremtiden af afgøre, om der måtte være sket tilstandsændring, og måske endda kunne afgøre årsagen i så fald.

7. Datoer og temaer for kommende møder, v. Jan

Jan foreslog følgende datoer:

Søndag 18/5: Ekskursion

Lørdag 16/8: Tur i Bidstrupskovene

Tirsdag 26/8: Møde

Torsdag 2/10: Møde

Onsdag 26/11: Møde

- Der var efterfølgende debat om proceduren, hvis man ikke kan deltage. Der blev spurgt til muligheden for at sende en anden. Jan gentog at der ifølge forretningsordenen er mulighed for at sende en substitut efter aftale med formanden. JPS supplerede, at bestyrelsens medlemmer er udpeget af ministeren, og at det kan være bedre at sende skriftlige kommentarer end at sende en substitut.
- Der blev opfordret til at tænke over tilrettelæggelsen af mødet d. 17/6 hvor 'Principper for forvaltning af dyr i naturnationalparken' bl.a. er på dagsorden, herunder tilsyn og dyrevelfærd. Der var konkret forslag om at invitere en ekstern oplægsholder og om workshop eller at stille små opgaver 2-og-2.

8. Forslag om ekskursion, v. NST

JMT fremlagde plan for en ekskursion søndag d. 18/5-25 med formiddagsbesøg på Høje Møn og eftermiddagsbesøg på Præstø Fed. Ekskursion vil foregå med bus, med udgangspunkt f.eks. i Osted.

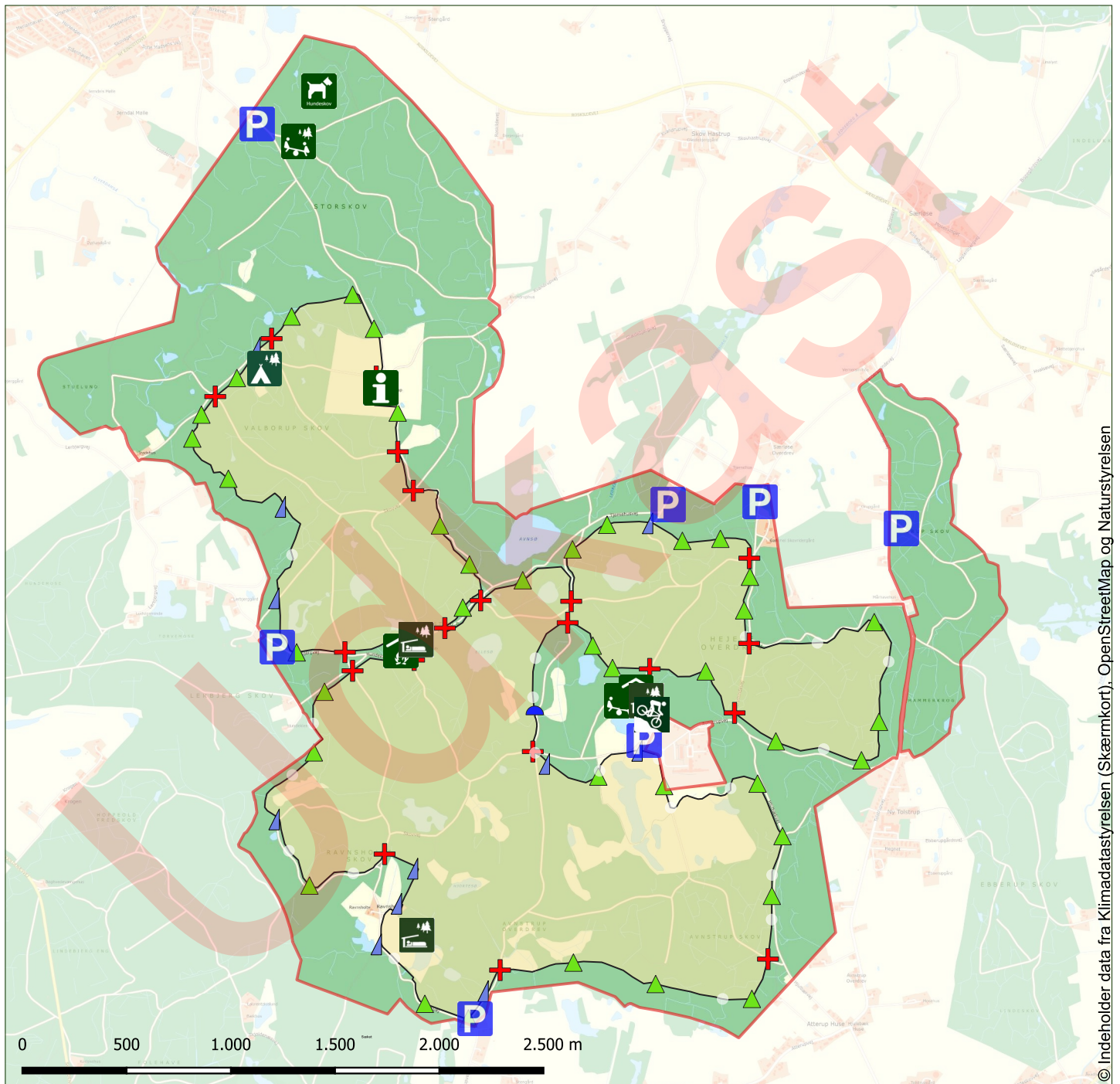
- Der var debat om ekskursionens formål, og 12 af de 16 fremmødte tilkendegav at være interesserede i at deltage.

Godkendt

- Der var debat om, hvorvidt turen kan tilrettelægges, så der ikke er besøg ind i indhegninger med fremmede dyr, men også med kommentarer om, at det i så fald er frivilligt at deltage på de enkelte punkter.
- Der var tilslutning til at starte tidligt, f.eks. kl 8 eller endda kl 7:30.

9. Eventuelt
Ingen

Bilag 1

© Indeholder data fra Klimadatasystemet (Skærmkort), OpenStreetMap og Naturstyrelsen

Naturstyrelsen

Naturnationalpark Bidstrupskovene

Adgangsveje til naturnationalparken.

Udarbejdet af: Naturstyrelsen Midtsjælland
Dato: d. 04/04/2025
Projektion: EPSG:25832
UTM zone: ETRS89 / UTM zone 32N

Signaturforklaring

Afgrænsninger

- Naturnationalparkhegn
- Naturstyrelsens areal i Bidstrupskovene

Adgangsveje

- Forslag - ikke valgt
- Type 1. Større veje
- Type 2. Klappåge el.l.
- Type 3. Hegnspassage
- Type 4. MTB-passage

Publikumsfaciliteter

- P-plads
- Bikepark
- Bålhus
- Hundeskov
- Legeplads
- Shelter
- Info
- Lejrplads